

НИШТАВОСТ БРАКА КАО ПРЕТХОДНО ПИТАЊЕ

У спору за деобу заједничке имовине по основу стицања у ванбрачној заједници не може се одлучивати о ништавости брака као о претходном питању, ради отклањања брачности као сметње за постојање ванбрачне заједнице.

Из образложења:

„Према утврђеном чињеничном стању, брак тужиоца и тужене В.Л. закључен током 1994. године споразумно је разведен правноснажном пресудом од 15.07.2002. године. Супружници су се развели како би тужилац могао обезбедити исправе неопходне за боравак и рад у Ш. Тужена В.Л. је и након развода брака, са децом рођеном у браку, наставила да живи у породичној кући тужиочевих родитеља у којој је и тужилац боравио када је долазио из иностранства. Тужилац је током 2004. године у Ш. закључио брак са Н.Ј. која је имала дозволу за боравак у тој држави и тај брак разведен је током 2011. године. Уговором о купопродаји од 09.04.2007. године тужена В.Л. купила је део парцеле у површини од 1,36 ари и део недовршеног објекта који се састоји од сутерена и приземља. На том објекту су накнадно извођени радови на доградњи, тако да исти сада представља кућу која се састоји од подрума, приземља и два спрата. У ту кућу тужена В.Л. се преселила током 2009. године, а уговором од 12.10.2011. године предметне непокретности поклонила је својој мајци, туженој С.П.

Оценом изведених доказа првостепени суд је закључио да је брак тужиоца и тужене В.Л. разведен фиктивно, са циљем да тужилац закључи брак у Ш. како би обезбедио исправе за боравак и рад у тој држави, али су бивши супружници наставили да живе у ванбрачној заједници током које су стекли спорне непокретности као њихову заједничку имовину. Из тих разлога, применом чланова 4. и 191. Породичног закона првостепени суд је усвојио тужбени захтев и утврдио тужиочев аликвотни удео у предметним непокретностима стеченим у ванбрачној заједници са туженом В.Л.

Другостепени суд је прихватио утврђено чињенично стање, али не и правни закључак нижестепеног суда о постојању ванбрачне заједнице и спорној имовини као заједничкој имовини тужиоца и тужене В.Л. По становишту тог суда, између означених лица у време када су спорне непокретности стечене није могла постојати ванбрачна заједница у смислу члана 4. Породичног закона због брачне сметње - брака који је тужилац током 2004. године закључио у иностранству, тако да се на спорни однос не може применити одредба члана 191. наведеног закона о стицању имовине у ванбрачној заједници, а између тужиоца и тужене В. Л. није постојао договор о заједничком стицању и градњи објекта.

Правно становиште изложено у другостепеној пресуди прихвата и ревизијски суд.

Одредбом члана 191. Породичног закона прописано је да имовина коју су ванбрачни партнери стекли радом у току трајања заједнице живота у ванбрачној заједници представља њихову заједничку имовину и да се на имовинске односе ванбрачних партнера сходно примењују одредбе тог закона о имовинским односима супружника. Овакво правно дејство на имовинске односе има само ванбрачна заједница која одговара њеној дефиницији из члана 4. став 1. Породичног закона, као трајне заједнице живота жене и мушкарца између којих нема брачних сметњи (ванбрачни партнери). Одредбом члана 17. наведеног закона брачност је предвиђена као брачна сметња тако што је прописано да брак не може склопити лице које је већ у браку. Брачношћу се штити принцип моногамије зато она представља сметњу и за заснивање ванбрачне заједнице признате законом.

У конкретном случају, тужилац је закључио брак током 2004. године који је разведен током 2011. године. Због постојања тог брака између њега и тужене В.Л. није могла постојати ванбрачна заједница предвиђена чланом 4. став 1. Породичног закона. Зато се имовина стечена у периоду док се тужилац налазио у браку не може сматрати заједничком имовином тужиоца и тужене В.Л. у смислу члана 191. став 1. Породичног закона и тужиоцу признати пираво сусвојине на истој сходном применом чланова 171-187 наведеног закона.

Нису основани наводи ревизије о погрешној примени материјалног права, засновани на ставу тужиоца да је његов брак са туженом В.Л. формално разведен и да је брак који је закључио у иностранству ништав у смислу члана 32. Породичног закона јер није закључен ради остварења заједнице живота, тако да није постојала брачна сметња за постојање његове ванбрачне заједнице са туженом В.Л.

Одредбом члана 30. став 2. Породичног закона прописано је да брак престаје поништајем и разводом на дан правноснажности пресуде о поништају, односно разводу. Према ставу 3. те одредбе, брак престаје поништењем ако је ништав или рушљив, у складу са наведеним законом. Брак тужиоца и тужене В.Л. престао је правноснажношћу пресуде о разводу брака. Ништавост брака који је тужилац закључио у иностранству не настаје по сили закона, тако да суд не може по службеној дужности да поништи брак ако постоји неки узрок његове ништавости. Потребно је да се тужбом, у смислу члана 212. Породичног закона, покрене поступак за поништење ништавог брака. Лица овлашћена на подношење такве тужбе нису покренула поступак за поништај брака који је тужилац закључио у иностранству, а тај брак престао је током 2011. године правноснажношћу пресуде о разводу. Из наведених разлога, суд у овом спору није могао о ништавости брака тужиоца закљученог у иностранству одлучивати као претходном питању, ради отклањања брачности као сметње за постојање ванбрачне заједнице са туженом В.Л. С'тога, евентуално учешће тужиоца у стицању спорне имовине нема основ у члану 191. Породичног закона, како је то погрешно веровао тужилац сматрајући фиктивним брак закључен у иностранству, а други основ заједничког стицања не постоји. Тужилац је изричит у тврдњи да између њега и тужене В.Л. није постојао договор о заједничкој куповини земљишта и објекта, нити о заједничкој градњи.“

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Рев 9039/2021 од 19.5.2022. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 14.11.2023. године)